

Inleiding: Nieuwe decretale voorschriften

In maart 2018 werden decretale voorschriften inzake leerplannen aangepast in het decreet Basisonderwijs (art 45) en in de Codex Secundair Onderwijs (art 147/3).

In deze teksten lezen we het volgende:

Alle leerplannen, met inbegrip van de leerplannen godsdienst, niet-confessionele zedenleer en cultuurbeschouwing, zijn in overeenstemming met de internationale en grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder en respecteren de goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen. De leerplannen godsdienst, niet-confessionele zedenleer en cultuurbeschouwing respecteren tevens de interlevensbeschouwelijke competenties.

...Deze (levensbeschouwelijke) leerplannen worden publiek bekendgemaakt.

De directeur kan de levensbeschouwelijke leerlingengroepen tijdens de levensbeschouwelijke les bezoeken om administratieve redenen, om algemeen pedagogische redenen, om na te gaan of de grondwettelijke rechten en vrijheden gevrijwaard worden...

Over het in overeenstemming zijn met de internationale en grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder en het respecteren van de goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen, evenals over de uitvoering van de leerplannen, wordt jaarlijks aan het Vlaams Parlement een stand van zaken gerapporteerd door... de onderwijsinspectie... van de levensbeschouwelijke vakken: over de leerplannen godsdienst en niet-confessionele zedenleer met inbegrip van de interlevensbeschouwelijke competenties;...

Samengevat handelen deze nieuwe decretale voorschriften over drie zaken: compatibiliteit, openbaarheid en rapportering:

Compatibiliteitsbewaking¹ van de leerplannen:

Compatibiliteit met rechten

- De leerplannen stemmen overeen met de internationale en grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder

Compatibiliteit met onderwijsdoelen

- De leerplannen respecteren de goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen
- De leerplannen respecteren de interlevensbeschouwelijke competenties

Openbaarheid van de leerplannen:

- De leerplannen worden publiek bekendgemaakt

Jaarlijkse rapportering:

- De onderwijsinspectie van de levensbeschouwelijke vakken rapporteert jaarlijks een stand van zaken aan het Vlaams parlement over deze decretale voorschriften inzake de compatibiliteit van de leerplannen en de uitvoering ervan.

---

¹ Met 'compatibiliteitsbewaking' wordt bedoeld dat de leerplannen waarop de levensbeschouwelijke lessen zich baseren geen elementen, principes, denkpatronen of concepten bevatten die niet overeenstemmen met de internationale en grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder, en dat deze leerplannen algemene onderwijsdoelen, goedgekeurde eindtermen, ontwikkelingsdoelen en interlevensbeschouwelijke competenties respecteren.

Hoe gaan de LBV met de nieuwe decretale voorschriften om?

- Voorschrift inzake de jaarlijkse rapportering:

In voorliggend verslag rapporteert het algemeen deel over de uitvoering van de leerplannen en focust dit specifieke deel op de omgang van de levensbeschouwelijke vakken met de nieuwe decretale voorschriften.

- Openbaarheid van de leerplannen:

Zie 4.6.

- Compatibiliteitsbewaking van de leerplannen

Hieronder de visie en aanpak daaromtrent.

VISIE op compatibiliteitsbewaking

Verbreiding van het te bewaken terrein

Dat de leerplannen niet strijdig zijn met rechten of algemene onderwijsdoelen is een cruciaal vertrekpunt, maar vormt op zich onvoldoende garantie voor de vrijwaring van die rechten binnen het totale onderwijsgebeuren. De Commissie Levensbeschouwelijke Vakken (CLBV) situeert daarom het bewaken van de compatibiliteit op meerdere niveaus teneinde de naleving ervan te waarborgen.

In praktijk is het belangrijk dat de aandacht voor mensen- en kinderrechten, goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen en interlevensbeschouwelijke competenties uitgebreid wordt, zowel naar het beleid uitgestippeld door de Erkende Instanties en Vereniging (EI/V – die de bevoegdheid dragen voor de leerplannen) en uitgedragen door de onderwijsinspectie LBV, alsook naar attitudes van leerkrachten en het klasgebeuren.

Vandaar dat we spreken over een compatibiliteitsbewaking van de LBV in hun totaliteit. Voor deze aanpak focust de levensbeschouwelijke inspectie op vijf domeinen:

BELEID	het algemeen beleid vanuit de EI/V
INSPECTIE	het uitdragen van die visie door inspecteur-adviseurs naar leerkrachten LBV
LEERPLANNEN	de overeenstemming en het respect van de leerplannen (decretaal)
LEERKRACHTEN	de attitudes van de leerkracht LBV
PRAKTIJK	het klasgebeuren

De rapportering betreffende de decretale voorschriften inzake de compatibiliteit van de leerplannen wordt bijgevolg uitgebreid tot een rapportering m.b.t. de compatibiliteitsbewaking van de LBV in hun totaliteit, i.c. op elk van de vijf domeinen.

Compatibiliteitsbewaking – het verleden en de toekomst

De compatibiliteitsbewaking maakt al deel uit van de visie en aanpak van de LBV. Met de nieuwe decretale voorschriften gaan de LBV voor een versterking en explicitering ervan.

De hiernavolgende rapportering schetst de huidige situatie en verduidelijkt enerzijds hoe de compatibiliteitsbewaking tot nu toe gebeurt en welke maatregelen reeds genomen zijn m.b.t. aangehaalde bezorgdheden. Anderzijds zijn streefdoelen opgenomen voor een versterkende aanpak in het verlengde van de nieuwe decretale voorschriften.

Voor het realiseren van de opgenomen streefdoelen hanteert de inspectie LBV de volgende fasering:

- Korte termijn: aanpassingen waarvoor de inspectie bevoegd is.
- Middellange termijn: aanpassingen die horen bij de bevoegdheid van de EI/V.
- Lange termijn: maatregelen die verder onderzoek en (extern) overleg vragen.

In deze eerste rapportering worden de korte termijn streefdoelen opgenomen.

LEESWIJZER

Elk domein (beleid, inspectie, leerplannen, leerkrachten en praktijk) wordt in een aparte rubriek toegelicht.

Voor elk domein geeft de toelichting eerst aan hoe de LBV met de decretale bezorgdheden tot nu toe omgaan: *in het verleden*.

Daarna volgt een toelichting over het nieuwe beleid van de LBV naar aanleiding van de decretale voorschriften: de *versterkende aanpak*.

Elke richtlijn of maatregel wordt voorafgegaan door een afkorting die de specifieke decretale bezorgdheid aangeeft waarvoor de richtlijn of maatregel bedoeld is.

Legende:

- RMK**   De overeenstemming van de leerplannen LBV met de internationale en grondwettelijke beginselen inzake de Rechten van de Mens en van het Kind in het bijzonder
- OE**   Het respect van de leerplannen LBV voor de goedgekeurde Eindtermen en Ontwikkelingsdoelen
- ILC**   Het respect van de leerplannen LBV voor de Interlevensbeschouwelijke Competenties

Domein **BELEID**

het algemeen beleid vanuit de EI/V

In het verleden:

- RMK** ✓ Het charter van de inspecteurs adviseurs voor levensbeschouwelijke vakken:
<https://www.onderwijsinspectie.be/sites/default/files/atoms/files/charter-inspectie-LBV.pdf>

Bij de uitvoering van hun opdrachten laten de inspecteurs zich leiden door algemeen geldende waarde-domeinen die o.m. hun grondslagen vinden in wetten, verklaringen en overeenkomsten. Zij eerbiedigen:

  - de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (Rome 14.11.1950);
  - de rechten van het kind (New-York 20.11.1989);
  - de rechten van de Belgen zoals bepaald in de gecoördineerde Grondwet inzonderheid de eerbiediging van de vrijheid van onderwijs;
  - de verklaring over het uitschakelen van alle vormen van onverdraagzaamheid en discriminatie op grond van godsdienst of overtuiging (VN 25.11.1981).

- ILC** ✓ Het Dossier Interlevensbeschouwelijke Competenties (2012):
https://www.onderwijsinspectie.be/sites/default/files/atoms/files/20121206_dossier_ILSenILD.pdf

- ILC** ✓ Het formulier voor de opvolging van de inspanningsverplichting inzake de Interlevensbeschouwelijke Competenties (2012)
https://www.onderwijsinspectie.be/nl/algemene-info#anch_1

- ILC** ✓ Het formulier voor projecten Interlevensbeschouwelijke Competenties (2012):
https://www.onderwijsinspectie.be/nl/algemene-info#anch_1

Versterkende aanpak:

- RMK** > Op de website van de levensbeschouwelijke inspectie de nieuwe decretale voorschriften
OE inzake compatibiliteitsbewaking op de homepage aanhalen, met links naar de internationale
ILC rechten van de mens en van het kind; naar de goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen en naar de interlevensbeschouwelijke competenties.

- OE/ILC** > Het charter laten aanpassen (door de EI/V) en ook daar expliciet naar de eindtermen, ontwikkelingsdoelen en interlevensbeschouwelijke competenties verwijzen.

- RMK** > In het punt over de Grondwet, het charter laten aanpassen (door de EI/V) en de decretale formulering “de grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder” letterlijk overnemen.

- RMK** > Het charter laten aanpassen (door de EI/V) om de aangehaalde aandachtspunten over alle
OE domeinen van de levensbeschouwelijke vakken te laten gelden:
ILC beleid / inspecteurs-adviseurs / leerplannen / leerkrachten / klasgebeuren

Domein **INSPECTIE**

de uitstraling van de visie door inspecteurs-adviseurs naar leerkrachten LBV

In het verleden:

- RMK ✓ Bijsturen tijdens evaluaties van leerkrachten LBV, indien blijkt dat leerkrachten onvoldoende oog hebben voor de compatibiliteit met rechten, goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen en/of interlevensbeschouwelijke competenties.
OE/ILC
- RMK ✓ Bijsturen tijdens begeleidingsgesprekken m.b.t. de overeenstemming van de LBV met wettelijke verwachtingen inzake rechten, algemene onderwijsdoelen en/of interlevensbeschouwelijke competenties.
OE/ILC
- RMK ✓ Aandacht richten op compatibiliteit met rechten en doelen tijdens formele LB-specifieke vormingen en nascholingen over de pedagogische inhoud en didactische aanpak van de levensbeschouwelijke lessen.
OE/ILC
- RMK ✓ Aanduiding van de waarde-domeinen genoemd in het charter van de EI/V (zie domein BELEID) tijdens informele gesprekken met leerkrachten over de duale opdracht van de leerkracht LBV (aangesteld door de overheid en voorgedragen door de EI/V).
OE/ILC
- ILC ✓ Gezamenlijke (van meerdere LB-inspecteurs) evaluatiebezoeken voor interlevensbeschouwelijke projecten en gerichte nabesprekingen voor eventuele bijsturing.

Versterkende aanpak:

- OE ➤ Overleg plegen met de algemene inspectie over mogelijke raakvlakken met het respecteren van de goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen.
- RMK ➤ In klasbezoeken en evaluatieverslagen structureel oog hebben voor de nieuwe decretale voorschriften en voor het nastreven van de interlevensbeschouwelijke competenties.
OE/ILC
- RMK ➤ Voorbeelden van goede praktijk, waarin rechten of algemene onderwijsdoelen actief aan bod komen, opnemen in evaluatieverslagen en online ter beschikking stellen.
OE

Domein **LEERPLANNEN**

de overeenstemming en het respect van de leerplannen (decretaal)

In het verleden:

RMK
OE

 ✓ De leerplanontwerpers, afgevaardigd door de EI/V, vertrekken vanuit een bewuste alertheid om tegenstrijdigheid tussen het levensbeschouwelijke luik en de door de overheid opgelegde waarden en normen te voorkomen.
RMK
OE

 ✓ De leerplanontwerpen worden overlopen door interne experts (van de EI/V) om het afgeronde ontwerp te toetsen aan wettelijke voorschriften.
ILC

 ✓ De interlevensbeschouwelijke competenties maken inherent deel uit van de leerplannen.

Versterkende aanpak:

RMK
OE

 ➤ In de leerplannen, voorafgaand aan het inhoudelijke luik, zowel de rechten van de mens en van het kind alsook een verwijzing naar de goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen inbrengen, met een heldere duiding van de decretale verplichtingen.
RMK
OE

 ➤ De leerplannen doorlichten om elementen op te sporen waar een mogelijke foutieve interpretatie naar strijdigheid met de compatibiliteit zou kunnen leiden. Bij deze elementen een duidelijke toelichting voorzien die deze afwijkende interpretatie als foutief aanduidt en de correcte interpretatie vermeldt.

Domein LEERKRACHTEN

de attitudes van de leerkracht LBV

In het verleden:

- RMK ✓ De lerarenopleidingen voorzien modules over mensen- en kinderrechten.
- RMK ✓ Bijsturing tijdens evaluaties van leerkrachten LBV wanneer bleek dat leerkrachten onvoldoende oog hebben voor rechten, algemene onderwijsdoelen of interlevensbeschouwelijke competenties.
- OE/ILC
- RMK ✓ Vorming tijdens LB-specifieke nascholingen over pedagogisch verantwoorde aanpak van de levensbeschouwelijke lessen, waarbij ook mensen- en kinderrechten aan bod komen
- RMK ✓ Begeleiding tijdens informele gesprekken met leerkrachten over de duale opdracht van de leerkracht LBV: aangesteld door de overheid en voorgedragen door de EI/V.
- OE
- ILC ✓ Voor (projecten rond) de interlevensbeschouwelijke competenties reikt de inspectie LBV (en/of het Nascholingsinstituut LBV) begeleidingsdocumenten aan die kwaliteitscriteria en aandachtspunten aangeven om het aanbod van de interlevensbeschouwelijke aspecten te optimaliseren.

Versterkende aanpak:

- RMK > Leerkrachten stimuleren om relevante voorbeelden uit de praktijk kenbaar te maken.
- OE Voorbeelden, die illustreren hoe actief omgegaan kan worden met mensen- en kinderrechten en met goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen binnen de levensbeschouwelijke lessen (dergelijke voorbeelden opnemen in de didactische wenken van de inspectie – zie domein INSPECTIE)
- ILC > Een draaiboek uitschrijven om een project interlevensbeschouwelijke competenties goed, zin- en kwaliteitsvol te organiseren.
- RMK > Voorbeelden van goede praktijk en eventuele verbeterpunten opnemen in de evaluatieverslagen en online in kaart brengen.
- OE
- ILC

Domein PRAKTIJK

het klasgebeuren op de werkvloer

In het verleden:

- ILC ✓ Tijdens klasbezoeken en evaluatie(gesprekken) komen ook de interlevensbeschouwelijke competenties aan bod, zowel binnen de eigen LB-groep als in gezamenlijke projecten voor alle levensbeschouwelijke groepen.
- RMK ✓ Remediërende maatregelen naar aanleiding van meldingen van schooldirecties aan de levensbeschouwelijke inspectie over beweerde afwijkingen, waaronder gesprekken met schooldirectie, leerkracht(en) en leerling(en) ter plaatse om feiten objectief vast te stellen en waar nodig een duidelijk verbetertraject af te spreken.
- RMK ✓ Sanctionerende maatregelen naar aanleiding van meldingen van schooldirecties aan de levensbeschouwelijke inspectie over beweerde herhaaldelijke afwijkingen ondanks duidelijk afgesproken verbetertrajecten.

Versterkende aanpak:

- RMK ➤ Samenwerken met schooldirecties om de interne en externe evaluatie (na te gaan of rechten en vrijheden gevrijwaard worden) op elkaar af te stemmen.
- RMK ➤ Aan een concreet evaluatie-instrument werken dat de evaluatoren ondersteunt bij het nagaan of rechten en vrijheden gevrijwaard worden.
- RMK ➤ Voorbeelden van goede praktijk, ingediend door leerkrachten of inspectie-begeleiding LBV of
OE vastgesteld door de directie, in kaart brengen.
ILC